

De grijze zone van collecties: welke informatie neem je op?

Iedere erfgoedinstelling beschikt wel over een (fysieke) collectie. Of het nu kunstwerken, cultuur-historische objecten, foto's, geschreven, ongeschreven of zelfs mondelinge bronnen zijn; ze dragen allemaal bij aan het verhaal van je instelling.

Maar hoe zit het met het knipselarchief? Of de bruiklenen uit twee tentoonstellingen geleden die al lang weer terug zijn naar hun eigenaar? Willen we ook die informatie opnemen of bewaren in het collectieregistratiesysteem?

In deze factsheet geven we een aantal voorbeeldcases om om te gaan met informatie uit externe collecties:

- 1 Knipselarchief
- 2 Relevante objecten uit collecties van andere instellingen
- 3 Bruiklenen
- 4 Rekwisieten

1 Knipselarchief

Door de jaren heen hebben er veel interessante artikelen in verschillende kranten gestaan. Collega-vrijwilligers hebben deze artikelen in de loop der jaren uitgeknipt om deze informatie bij te houden. Zo is er een flink knipselarchief ontstaan. Kun je deze krantenartikelen registreren in je collectieregistratiesysteem?

Op de website van [de Vlaamse Erfgoedbibliotheken](#) wordt geadviseerd om eerst te onderzoeken of de krant al gedigitaliseerd is en online te vinden is. In Nederland kun je dit bijvoorbeeld onderzoeken via de online database voor historische kranten [Delpher](#). Staat het artikel al in deze database, neem dan de link in je collectieregistratiesysteem op als documentatiemateriaal.

Is het artikel nog niet gedigitaliseerd en staat het artikel (nog) niet online? Beoordeel dan de waarde van het stuk voor jouw collectie. Dit kun je bijvoorbeeld doen aan de hand van de handleiding [Op de Museale Weegschaal](#). Gaat het artikel bijvoorbeeld over een historische gebeurtenis die van belang is voor het verhaal van jouw erfgoedinstelling? Dan kan je ervoor kiezen om deze als object op te nemen en op die manier te registreren.

Tip

Houd rekening met de rechtenstatus van artikelen die je toevoegt aan je collectieregistratiesysteem. Met de tool [Regeljerechten](#) breng je in kaart of er nog auteursrecht op de collectie rust.

Tip

Is het artikel een leuke of interessante (contextuele) toevoeging? Maar is het niet zo belangrijk om op te nemen als object in de collectie? Bewaar het dan als documentatiemateriaal. Breng dit eventueel onder bij de registratie van een specifiek object, wanneer het artikel betrekking heeft op het betreffende object.

2 Relevante objecten uit collecties van andere instellingen

De erfgoedinstelling waar je actief bent, heeft meerdere bronnen over een schilder in de fysieke collectie. Na onderzoek, vind je bij een streekarchief in een andere provincie de geboorteakte van deze schilder. Wat interessant! Je downloadt dit stuk en registreert het in je collectieregistratiesysteem. Is dat de manier om deze informatie vast te leggen?

Zoals in de casus wordt benoemd, tref je het stuk aan in de collectie van een andere erfgoedinstelling. Dat betekent dat het onderdeel is van hun collectie. Daarom is het niet gewenst dat je dit stuk vastlegt alsof het jullie object is. Je kan bij de informatie over deze schilder wel een verwijzing naar dit stuk opnemen als externe bron in je systeem.

Tip

Neem bij de relevante personen of onderwerpen de URI (vaste internetlink die verwijst naar een term) op die bij die term hoort uit een thesaurus (zoals de AAT of CHT) of een andere terminologiebron.

Zoek de persoon of het trefwoord op via het Termennetwerk. Wanneer je de URI opneemt en je je collectie online presenteert, kan deze automatisch worden verbonden aan andere collecties die diezelfde URI hebben opgenomen. Daardoor kunnen jullie objecten automatisch aan elkaar worden verbonden. Zo kan er dus naar foto's, archiefstukken of kunstwerken worden verwezen die je misschien nog niet eens kende!

3 Bruiklenen

Jaren geleden vond een tentoonstelling plaats in je erfgoedinstelling. De objecten zijn allemaal al terug bij de bruikleengevers en het bruikleenproces

is afgerond. Toch staat de informatie over de bruikleen nog steeds in je database. Moet je deze informatie bewaren?

Tip

Het lijkt logisch om de registratie van verlopen bruiklenen te verwijderen. Dit is dus niet de bedoeling. Wel is het bij de opname van deze objecten van belang duidelijk te maken dat het om objecten gaat die niet tot je eigen collectie behoren. Wanneer de bruikleen is afgerond, kun je in sommige collectieregistratiesystemen deze bruikleen als inactief registreren. Vraag je leverancier naar de opties.

In de procedure 'Inkomende bruikleen' van Spectrum, het geheel van standaarden voor museale processen, staat beschreven dat ook na de afronding van de bruikleen de informatie bewaard moet blijven. In de Ethische Code voor Musea van ICOM (International Council of Museums) wordt hier verder op ingegaan. Zo draagt het bewaren van bruikleeninformatie namelijk bij aan *due diligence*, ofwel vereiste zorgvuldigheid. Dat houdt in dat de herkomst van een (museaal) object zo goed mogelijk te herleiden is. Bruiklenen maken daar dus ook deel van uit.

4 Rekwisietencollectie

Je erfgoedinstelling heeft een collectie rekwisieten opgebouwd. Dat zijn objecten die door het publiek mogen worden aangeraakt en die soms zelfs gebruikt mogen worden. In sommige instellingen wordt dit ook wel een gebruikscollectie genoemd. Is dit dan wel collectie en leg je dit vast in je database?

Het is zeker handig om te weten welke objecten je hebt om als aankleding neer te zetten. Of te gebruiken voor een bezoek van een schoolklas. Dus is het fijn om te weten hoeveel oude stoelen je hebt in je rekwisietencollectie. Zijn er nog voldoende? Dan kan je die ene kapotte stoel vervangen. En ben je bijna door je voorraad heen? Dan wordt het misschien weer tijd om deze aan te kopen of nu wel weer als schenking te accepteren.

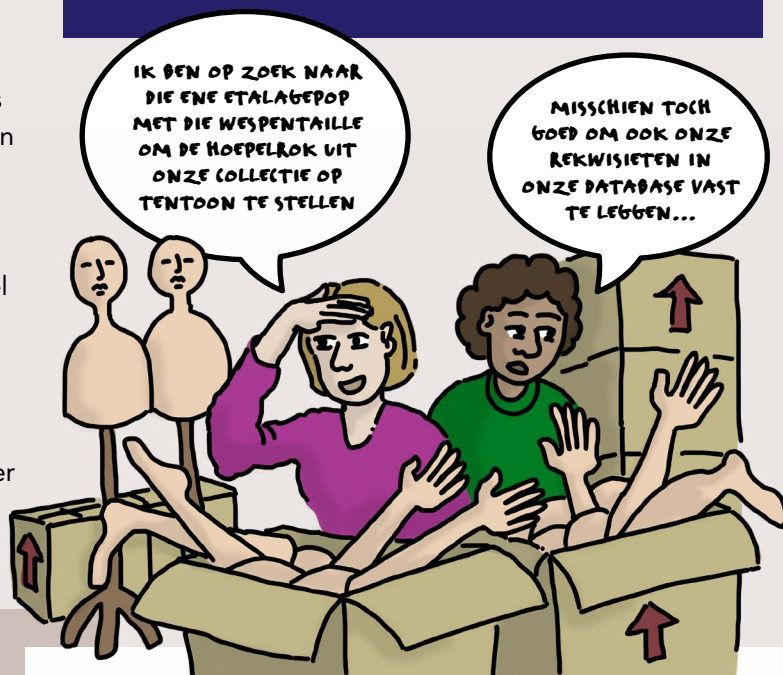
Om deze objecten sneller te kunnen terugvinden, kun je een losse objectcategorie voor rekwisieten aanmaken in je collectieregistratiesysteem. Wanneer je alle rekwisieten in die deelcollectie registreert, kun je deze objecten snel vinden.

Voorbeeld

Het Nationaal Videogame Museum registreert niet alleen de (arcade-)kasten en games die de hoofdcollectie vormen. Ook de (arcade-)kasten die zij in de collectie opnemen om die hoofdcollectie-kasten te herstellen, worden vastgelegd. Zo is het duidelijk welke onderdelen er zijn om reparaties uit te voeren. De Rekwisieten Commissie Koninklijke Landmacht hanteert zo'n zelfde aanpak. Ze zetten hun collectie in voor museale doeleinden. Daarnaast onderhouden ze de objecten om ze in te kunnen zetten voor educatie van de monteurs. Of zelfs om ze in gebruik te nemen.

Let op

Het lijkt interessant om deze deelcollectie te markeren door een letter op te nemen in het (veld van het) objectnummer. De registratiestandaarden schrijven echter voor dat we zo min mogelijk/geen waarde moeten verwerken in de objectnummering. Nummer dus gewoon door en los de vindbaarheid van de rekwisieten op door ze onder te brengen in een eigen deelcollectie.

Bronnen

- Delpher - KB - Nationale Bibliotheek
- Ethische Code voor Musea – ICOM
- Inkomende bruikleen (lenen van objecten) - Spectrum
- Nationaal Videogame Museum
- Op de Museale Weegschaal - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Regelrechten - Netwerk Digitaal Erfgoed
- Rekwisieten Commissie Koninklijke Landmacht - Ministerie van Defensie
- Termennetwerk - Netwerk Digitaal Erfgoed
- Verantwoord omgaan met museale voorwerpen; richtlijnen voor bruikleenemers – Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

ERFgoedHUIS
ZUID · HOLLAND

samenwerkend in
netwerk digitaal erfgoed

provincie
Zuid-Holland

Fonds 1818

data
werk
plaats

Tenzij anders vermeld is alles in dit werk gelicenseerd onder een Creative Commons.

Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0-licentie. Wanneer je gebruik wilt maken van dit werk, hanteer dan de volgende methode van naamsvermelding: Nine Claassen: Factsheet: *De grijze zone van collecties: welke informatie neem je op?* (Erfgoedhuis Zuid-Holland, Datawerkplaats).

Deze publicatie is tot stand gekomen met financiële steun van het programma Kennis is Kracht. Het cursustraject Kennis is Kracht

wordt geïnitieerd door Erfgoedhuis Zuid-Holland en gesubsidieerd door Fonds 1818 en Fonds Schiedam Vlaardingen. Met steun van provincie Zuid-Holland.

Met dank aan: Ellen Steendam en Rowan Huisjes.

CC-BY-NC-SA 4.0. De volledige licentie-tekst is hier te lezen.

erfgoedhuis-zh.nl, netwerkdigitaalerfgoed.nl

December 2025